LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

ASIA: HE 250/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta (”valiokunta”) käsittelee hallituksen esitystä HE 250/2020 vp Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta. Valiokunta on pyytänyt Sanoma Media Finland Oy:ltä (”Sanoma”) lausunto asiassa. Kiitämme mahdollisuudesta ja esitämme näkemyksenämme seuraavaa:

Lausunnon pääviestit

Esitys Yle-lain muuttamiseksi on jonkin verran parantunut liikenne- ja viestintäministeriön kesällä julkistamasta luonnoksesta. Lain pääsääntöä rikkovat poikkeukset ovat kuitenkin edelleen liian laajat. Terveessä, toimivassa mediamarkkinassa on tilaa sekä yksityisille mediayhtiöille että tätä tarjontaa täydentävälle yleisradioyhtiölle.

Lakimuutoksen tulee Euroopan komission vaatimuksien mukaisesti tehokkaasti rajoittaa Yleisradion tekstimuotoisten uutisten julkaisemista. Lopputulos ei saa olla, että Yleisradio jatkaisi tekstimuotoisen uutisten julkaisemista nykyisellä volyymillä, ja tekisi toiminnasta hyväksyttävää lisäämällä niihin videosisältöä. Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön tulee liittyä tehtävän mukaisiin julkisen palvelun televisio- ja radio sisältöihin.

Hallituksen esityksen mukainen yleisradiolain 7 §:n muotoilu on edelleen hyvin väljä, joita pykälään liitetyt useat poikkeukset vielä lisäävät. Laki tulisi muuttaa nykyistä selvästä tarkkarajaisemmaksi täyttämään komission edellyttämät vaatimukset valtiontuelle sekä mahdollistamaan Yleisradion toimivan valvonnan.

Lakia Yleisradio Oy:stä on muutettava:

1. täyttämään Komission asettamatta tarkkarajaiset edellytykset valtiontuelle.
   - EU:n valtiontukisääntely on voimassa olevaa Suomen valtiota sitovaa oikeutta.
   - tekstimuotoiset verkkouutiset eivät ole sallittuja EU:n valtiontukisääntelyn valossa.

2. rajoittamaan verkkouutispalveluiden tarjontaa.
   - Yleisradion julkaisemassa tekstimuotoisessa sisällössä on käytännössä kyse julkisin varoin tuotetusta merkittävän kokoisesta verkkosanomalehdestä
   - Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön, joka liittyy Yleisradion liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun, tulee laajuudeltaan rajoittua referoimaan Yleisradion julkaiseman televisio- tai radio-ohjelmiston sisältöä

3. estämään verorahoitteisen Yleisradion haitalliset markkinavaikutukset ja muun kotimaisen yksityisen mediatarjonnan syrjäyttämisen.
   - Yle-lain muuttaminen on välttämätöntä, jotta kotimaisen yksityisen median toimintaedellytykset ja median monimuotoisuus voidaan turvata kestävällä tavalla.

4. estämään Yleisradion toiminnan laajentumisen markkinoille, joilla ei ole markkinapuutetta
    - Tällaisia markkinoita ovat mm. tilausvideo-ohjelmapalvelut sekä oppimateriaalin tarjoaminen.
    - hallituksen esityksestä tulee poistaa viittaus YLE Areenaan. Yleisradio voisi silti YLE Areenassa saattaa saataville televisio-ohjelmat rajatun ajan ensilähetyksen jälkeen.

5. varmistamaan Yleisradion tehokkaan valvonnan

Yhdymme myös Medialiiton jättämään lausuntoon ja siinä esitettyyn.

Yleisradiolain väljä muotoilu sekä Yleisradion toiminnan puutteellinen valvonta synnyttää haitallisia markkinavaikutuksia, jonka seurauksena Yleisradion laajeneva toiminta uhkaa syrjäyttää yksityistä kotimaista mediatarjontaa

Valtion omistaman mediayhtiön, Yleisradion, toiminnan tavoite ei voi, eikä saa olla, muun yksityisen mediatarjonnan syrjäyttäminen.

Yleisradion markkinajohtajuuden tavoittelu kaikissa kuluttajaryhmissä kaventaa kohtuuttomalla tavalla yksityisen median elintilaa. Yksityisen median yleisöjen pieneneminen vähentää niiden tuloja. Taloudellisten edellytyksien päättyessä, lakkaa myös kyseiset mediat olemasta. Tällöin median monimuotoisuus vähenee.

Terveessä, toimivassa ja moniäänisessä mediamarkkinassa on tilaa sekä yksityiselle mediayhtiölle että tarjoomaa täydentävälle yleisradioyhtiölle.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on 31.8.2020 Liikenne- ja viestintäministeriölle jättämässään lausunnossa kiinnittänyt huomiota Yleisradion markkinoita häiritsevään toimintaan toteamalla seuraavaa:

”Yleisradion julkisen palvelun tehtävän tarkempi rajaaminen on omiaan ehkäisemään media-alan kilpailuneutraliteettiongelmia ja parantamaan yksityisten toimijoiden kannustimia investoida ja kehittää tekstimuotoiseen sisältöön liittyvää liiketoimintaansa.”

”Vaikka ehdotetut muutokset ovat oikeansuuntaisia, esitystä ei KKV:n näkemyksen mukaan kuitenkaan voida pitää riittävänä turvaamaan mediamarkkinoiden kilpailun toimivuus ja kehittymisen edellytykset.”

”Esityksen sisältöpalveluihin liittyvä, erittäin yleispiirteinen rajaus mahdollistaa Yleisradiolle yksityisten toimijoiden markkinoilla jo tarjoamien sisältöpalvelujen kanssa kilpailevien sisältöjen tuottamisen verorahoitteisena julkisena palveluna”

”KKV korostaa, että Yleisradiolle lakiin kirjattu mahdollisuus tuottaa kyseisiä palveluja verorahoitteisena julkisena palveluna on omiaan johtamaan kilpailuneutraliteettiongelmiin ja yksityisen elinkeinotoiminnan riskien lisääntymiseen.”

”Johtopäätöksenään KKV toteaa, että ehdotukseen sisältyvä Yleisradion julkisen palvelun tehtävää koskeva rajaus ja poikkeukset ovat edelleen liian tulkinnanvaraisia.”

”Myöskään rajauksen poikkeusten ei tulisi sisältää sellaisia palveluita, joihin ei liity yleisen edun perusteluita tai markkinapuutetta.”

Valtiontuilla on lähtökohtaisesti haitallisia markkinavaikutuksia. Sen vuoksi Euroopan unionin Komissio on laatinut tarkkarajaiset säännöt valtiontukien käyttämiselle. Kaikki jäsenvaltiot, Suomi mukaan lukien, ovat hyväksyneet nämä säännöt

Yleisradion tehtävää ei tule määritellä irrallaan muusta kansalaisille tarjolla olevasta mediatarjonnasta. Yleisradion tehtävä tulee määrätä komission vaatimuksien mukaiseksi huomioimaan mediamarkkinoiden toimivuuden turvaamisen sekä demokratian ja ilmaisuvapauden toteutumisen monimuotoisella medialla.

Yleisradio on laajentunut kokonaan uusille markkinoille, joissa ei ole valtiontuen edellyttämää markkinapuutetta

Vaikka käsittelyssä oleva hallituksen esitys pohjautuu Medialiiton Komissiolle tekemään valitukseen tekstimuotoisista verkko-uutista, on Yleisradion toimintaa tarkasteltava kokonaisuutena.

Yleisradion toiminta on laajentunut useille uusille markkinoille, joilla ei voida osoittaa olleen tai olevan markkinapuutetta. Tällaisia markkinoita ovat mm. tilausvideo-ohjelmapalvelut sekä oppimateriaalin tarjoaminen. Verovaroin tuotettavan julkisen palvelun tulisi määritelmällisesti olla sellaista, jota ei kaupallisesti kannata tuottaa – Ylen tapauksessa siis yksityisen median tarjoomaa täydentävää. Ylen toiminta sellaisilla sisältöalueilla, joilla on myös runsaasti kaupallista tarjontaa, ei ole verovarojen käytön kannalta perusteltua..

Yleisradio on kasvattanut YLE Areenasta kattavan ns. ”video-on-demand” tilausohjelmapalvelun, jossa on tarjolla yli 65.000 ohjelmaa. Yleisradion tehtävää ei tule laajentaa nykyisestä lisäämällä lakiin, tai sen esitöihin, viittauksen YLE Areenasta.

YLE oppiminen muodostaa jo nyt tietyillä osa-alueilla yksityisen oppimateriaalikustantajien kanssa kilpailevan palvelun. Esimerkiksi opiskelijoille ja opettajille suunnattu maksuton oppimateriaalitarjonta, ABI-treenit, kilpailee suoraan yksityisten kustantajien tarjoamien vastaavien palveluiden kanssa.

Yleisradiolakia on muutettava estämään YLE:n toiminnan haitalliset markkinavaikutukset, saattamaan paikallinen sääntely EU:n valtiontukisäännösten mukaiseksi sekä varmistamaan, että Suomen valtioon ei kohdistuisi vaatimuksia valtiontuen takaisinperintään

Yle-lain muuttaminen on välttämätöntä, jotta suomalaisen yksityisen median toimintaedellytykset voidaan turvata kestävällä tavalla.

EU:n valtiontukisääntely on voimassa olevaa Suomen valtiota sitovaa oikeutta. Yleisradioyhtiöitä ei ole vapautettu EU:n valtiontukisääntelystä kuin rajatusti niiden radio- ja televisiolähetystoimintojen osalta. Valtiontukisääntelyn perusteella ei ole mahdollista, että Yleisradiolle annettaisiin radio- ja televisiolähetystoiminnan ulkopuolisia tehtäviä soveltamatta EU:n valtiontukisääntelyn mukaisia menettelyjä.

LAUSUNTO

Suomen valtion on voitava näyttää tarve (markkinapuute), jos julkisia varoja käytetään ns. yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviin palveluihin (muu kuin radio- ja televisiolähetystoiminta).

EU:n valtiontukisääntelyn näkökulmasta hallituksen esityksen keskeisimmät ongelmakohdat ovat:

1. Yleisradion tehtävän väljä ja epäselvä määrittely
2. useat poikkeukset julkaisutoimintaan, jotka sallivat Yleisradion tuottaa palveluita varsinaista tehtäväänsä laajemmin
3. Yleisradion julkisen palvelun tehtävän puutteelliseen valvontaan ei oteta kantaa

Suurin osa ehdotetuista poikkeuksista on ristiriidassa EU:n valtiontukisääntelyn kanssa, eikä niille ole valtiontukisääntelyn edellyttämää tarvetta. Siten ne johtavat uuteen valtiontukiongelmaan. Poikkeukset vesittävät Yle-lakiin esitetyn pääsäännön ja johtavat EU:n valtiontukisääntelyn kiertämiseen. Yle-lain muutoksen tulisi sisältää myös ehdotus Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvonnan uudistamiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan muutettavaksi ehdotettu Yle-lain 7 §:n 1 momentti kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti (ehdotetut lisäykset merkitty kursiivilla):

> 7 §
>
> Julkinen palvelu
>
> Yhtiön tehtävänä on tuoda monipuolinen ja kattava julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. *Edellä mainittuja* ja muita julkisen palvelun sisältöpalveluja tulee tarjota yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. *Sisältöpalvelujen pääpainon tulee olla liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa. Tekstimuotoisen sisällön tulee 3 momentissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta liittyä yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun.*

Julkaistussa luonnoksessa tehtäväkuvaus on edelleen ristiriidassa EU:n valtiontukisääntelyn kanssa eikä se ole edellytetyn tarkkarajainen. Esitämme, että Yle-lain 7§ muutetaan alla olevaan muotoon.

> 7 §
>
> Julkinen palvelu
>
> Yhtiön tehtävänä on tuoda monipuolinen ~~ja kattava~~ julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. *Edellä mainittuja* ~~ja muita~~ julkisen palvelun sisältöpalveluja ~~tulee~~ voidaan tarjota yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. *Sisältöpalvelujen pääpainon tulee olla liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa ja niiden tulee tavoitella erottuvuutta muusta kansalaisten saatavilla olevasta sisältötarjonnasta. Tekstimuotoisen sisällön ~~tulee 3 momentissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta~~ liittyä yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun.*

Yleisradion sisältötarjonnan tulisi yksityistä mediaa täydentävää ja siitä selvästi erottuvaa. Ylen toiminta sellaisilla sisältöalueilla, joilla on myös runsaasti kaupallista tarjontaa, ei ole verorahojen tarkoituksenmukaista käyttöä. Kilpailu yksityisen median kanssa rasittaa nostaa kaikkien toimijoiden sisällönhankintakustannuksia ja rasittaa siten myös Yleisradion tulosta.

Tässä kilpailussa menestyäkseen, YLE:n budjettia täytyisi jatkuvasti kasvattaa korottamalla kansalaisilta perittävää YLE-veroa.

Yleisradion valvonta

Huomioiden Yleisradion valvontaan liittyvän vaativan kilpailuoikeudellisen sääntelyn ja sen soveltamisen vaatiman asiantuntijuuden ja riippumattomuuden, Sanoma esittää, että Yleisradion valvonta määrätään **Kilpailu- ja kuluttajaviraston** hoidettavaksi ja että viraston osaamista vahvistetaan erityisesti mediamarkkinoiden tuntemuksella.

Yleisradiolain uudistamisen jälkeen olisi mahdollista tarkentaa yhtiön rahoituksen tasoa vastaamaan tarkkarajaisempaa tehtäväkuvaa

Rahoituksen tason tulisi vastata tehokkaasti ja tarkkarajaisesti toteutetun julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmiston tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Yleisradion rahoitus on nykyisellään noin 530 miljoona euroa vuodessa. Sen mittakaava on 3-4 kertaa suurempi, kuin kaikkien kaupallisten televisio- ja radiotoimijoiden sisältöbudjetit.

Tarpeettomien verojen kerääminen kansalaisilta lisää verotaakkaa ja heikentää kansalaisten ostovoimaa.

Helsingissä 15. maaliskuuta 2021

Kunnioittavasti,

Sanoma Media Finland Oy

Marcus Wiklund
Johtaja, yhteiskuntasuhteet

LIITTEET: Sanoma Media Finland Oy:n lausunto Liikenne- ja viestintäministeriölle